

3 Antwoordmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Rubens

Maximumscore 3

- 1 drie van de volgende aspecten:
- kroning van de vrouwenfiguur (Ecclesia) met een (pauselijke) kroon
 - de stoet beweegt zich voort over (uitgerolde) tapijten
 - diverse overwinningssymbolen, bijvoorbeeld: lauwerkransen/palmtakken/baldakijn
 - overwonnenen (waaronder een blinde man en een met ezelsoren) worden verpletterd en/of meegevoerd
 - engelen die de stoet begeleiden (met onder meer een zegekrans, een bazuin en een banier)
 - voortstuwend karakter van de voorstelling

per juist aspect

1

Maximumscore 2

- 2 twee van de volgende verschillen:
- Door het schilderen zijn de licht- en kleurovergangen in het modello zeer vloeiend en vanwege de weeftechniek zijn deze overgangen in het tapijt minder vloeiend.
 - Doordat het modello is geschilderd is de voorstelling 'genuanceerd', de techniek van het weven maakt het tapijt meer schematisch, of: de overlappingsen zijn in het tapijt 'minder vloeiend' dan in het modello.
 - Het geschilderde modello is plastischer dan het geweven tapijt.
 - Het geschilderde modello is minder decoratief dan het geweven tapijt.
 - Het modello is, vanwege de verftoets, dynamisch; de weeftechniek brengt met zich mee dat de voorstelling wat formeler is.

per juist verschil

1

Maximumscore 2

- 3 de twee volgende:
(In het modello werkte de kunstenaar de schets uit; het werd daardoor een gedetailleerd ontwerp.)
- De kunstenaar kon de opdrachtgever hiermee een beeld geven hoe het tapijt er uit zou gaan zien
 - De opdrachtgever kon aangeven welke wijzigingen of aanpassingen hij van de kunstenaar vereiste

1

1

Maximumscore 3

- 4 drie van de volgende aspecten:
- de architectonische omlijsting
 - de zegekar (waarop de keizer in het reliëf staat en waarin Ecclesia zit)
 - een gevleugelde godin zet de keizer een krans op het hoofd (bij Rubens wordt Ecclesia door een engel gekroond)
 - de vier paarden (en het geheven voorbeen)
 - figuren van omstanders vooraan

per juist aspect

1

Eindexamen te / ha / te vv vwo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 2	
5 ☐ • Rubens had een klassieke scholing doorlopen (hij kende Grieks en Latijn) met het accent op de antieke cultuur	<u>1</u>
• Hij reisde naar Italië waar hij de Romeinse kunst en de herleving daarvan in de Renaissance kon bestuderen, of: hij was geruime tijd hofschilder aan het hof van Mantua	<u>1</u>
Maximumscore 1	
6 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Het aanhalen van antieke voorbeelden geeft aan zulke kunstwerken en dus ook aan de opdrachtgevers zelf een Romeinse grandeur en/of een klassieke achtergrond, of: Ecclesia, de Kerk van Rome, lijkt zo de opvolgster van de Romeinse keizers.	
Maximumscore 1	
7 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: In samenhang met de omkadering ontstaat er een ruimte waarin de stoet zich bevindt, of: Rubens heeft de randen tot een (essentieel) onderdeel van de voorstelling gemaakt: ze vormen het architecturale kader of podium waarbinnen/waarop zich het tafereel afspeelt (zoals de plooien in de krulranden boven en onder laten zien).	
Maximumscore 1	
8 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: De essentie van het maken van een kunstwerk lag bij het vastleggen van het idee in het ontwerp of de schets (disegno). Aan dit concept werd een veel grotere waarde gehecht dan aan de ambachtelijke uitwerking (die kon aan anderen worden overgelaten).	
Maximumscore 3	
9 ☐ De uitleg dient in de kern het volgende te bevatten: – Rubens' stijl kenmerkt zich door (veel) grandeur en vitaliteit. Een dergelijke stijl had destijds bij de katholieke vorsten een voorkeur: zij wilden hiermee hun onderdanen inspireren en imponeren	<u>1</u>
– In dit tapijt zijn die grandeur en vitaliteit uitgewerkt in (twee van) de volgende aspecten: • vergaand realisme/naturalistisch karakter/grote detaillering • het dynamische karakter • de rijke decoratie • het grote formaat	
per juist aspect	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
Rembrandt en Lastman	
Maximumscore 2	
10 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: De leerlingen tekenen naar levend model. In de zeventiende-eeuwse atelierpraktijk is dat pas mogelijk als ze het oefenen met 'dood' materiaal achter zich hebben gelaten.	
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>
Maximumscore 1	
11 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Gipsen beelden waren (met name in de tweede fase van de opleiding) belangrijk les- en oefenmateriaal voor leerlingen.	
Maximumscore 2	
12 ☐ twee van de volgende: • Het aannemen van leerlingen leidde tot een verhoogde productiviteit van het atelier (al het gemaakte werk van leerlingen werd eigendom van de leermeester en kon worden verkocht). • Leerlingen betaalden de meester (een aanzienlijk) kostgeld. • De aanwezigheid van (een groot aantal) leerlingen verschafte(n) de meester (een hoge) status.	
per juist belang	<u>1</u>
Maximumscore 2	
13 ☐ twee van de volgende verschillen: • Het onderwijs in een atelier beperkte zich tot de praktische vaardigheden; bij het onderwijs op de academies werd ook aandacht besteed aan de theoretische vorming, bijvoorbeeld anatomie en perspectiefleer. • Bij een opleiding in een schildersatelier werden leerlingen geconfronteerd met alle ambachtelijke (en zakelijke) aspecten van de beroepspraktijk; op academies werd de kunst vaak los van de beroepspraktijk onderwezen. • Het onderwijs in een atelier werd gegeven door één leermeester (die de leerling ook vaak in huis opnam); op de academies gaven verschillende docenten onderwijs (en was de relatie docent/student afstandelijker).	
per juist verschil	<u>1</u>
Maximumscore 1	
14 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Lastman was schilder van historische taferelen. Dat was het genre in de schilderkunst dat als het meest eervolle, maar ook als het moeilijkste werd beschouwd.	
Maximumscore 3	
15 ☐ drie van de volgende overeenkomsten: • In beide schilderijen is sprake van een driehoekscompositie van de figuren. • In beide werken is er één figuur iets links van het midden geplaatst (waardoor hij de scène domineert). • In beide zijn de figuren op verschillende niveaus geplaatst (de hoofdfiguur staat op een verhoging). • In de twee werken is de ordening levendig (door een grote variatie aan houdingen en posities).	
per juiste overeenkomst	<u>1</u>

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 2	
16 ☐ • Afbeelding 5: Lastman geeft alle 'ingrediënten' van het verhaal uitgebreid weer: de naakte Suzanna die schrikt, haar (uitgetrokken) kleren, de zich opdringende ouderlingen en de uitgewerkte achtergrond	<u>1</u>
• Afbeelding 6: Rembrandt heeft de 'essentie' van het verhaal weergegeven: de schrik en de angst die Suzanna voelt; de ouderlingen zijn slecht zichtbaar en de omgeving is schematisch weergegeven	<u>1</u>
Maximumscore 1	
17 ☐ Suzanna is geen geïdealiseerde schoonheid; Rembrandt gebruikte voor dit schilderij een model uit zijn directe omgeving, dat hij weergaf zoals ze was.	
Maximumscore 2	
18 ☐ • Hij paste een sterk licht/donkercontrast toe, waardoor sommige figuren meer aandacht kregen dan andere	<u>1</u>
• Hij koos voor een levendige schikking van de figuren: hierdoor wordt de herkenbaarheid van de figuren (schutters) ondergeschikt aan de compositie en ontstaat er actie. (Hierdoor maakt hij van een groepsportret een historiestuk.)	<u>1</u>
Maximumscore 2	
19 ☐ • Op dit detail is een pasteuze verfhuid zichtbaar: Rembrandt heeft de verf hier in ondoorzichtige lagen aangebracht. (Zijn verf bracht hij meestal niet alleen aan met penselen, ook gebruikte hij vaak een paletmes, een schildersstok en/of zijn vingers)	<u>1</u>
• Traditioneel werkte een schilder in de zeventiende eeuw glacerend: doorzichtige lagen werden (met penselen) dun over elkaar heen gelegd	<u>1</u>
Maximumscore 2	
20 ☐ twee van de volgende redenen:	
• In de zeventiende eeuw waren portret- en groepsportretopdrachten van belang omdat de van oudsher toonaangevende opdrachtgevers (kerk en adel) nauwelijks meer een rol speelden. De burgerlijke (groeps)portretten garandeerden een regelmatig inkomen.	
• De gegoede burgerij, die over veel geld beschikte, vond het belangrijk zich te laten portretteren en besteedde daaraan veel geld. Portretten werden beter betaald dan de meeste andere genres.	
• Portret was een vrij hooggeplaatst genre in de schilderkunst (het had meer aanzien dan landschappen en/of huiselijke tafereelen). Het schilderen van portretten leverde de schilder (naams)bekendheid op en droeg (omdat ze vaak in officiële ruimten werden opgehangen) bij aan de verbetering van zijn positie.	
per juiste reden	<u>1</u>
Maximumscore 2	
21 ☐ • Rembrandts realisme werd aan het eind van zijn leven steeds meer als vulgair beschouwd	<u>1</u>
• In plaats van dit realisme kwam er een voorkeur voor het (Italiaanse en Franse) classicisme met zijn heldere schildertrant, het lichtere palet en/of de geïdealiseerde voorstellingen	<u>1</u>

Antwoorden

Deel-
scores

Het Rijksmuseum

Maximumscore 2

22 twee van de volgende antwoorden:

- De samenleving is nu veel meer democratisch ingericht; het recht op inspraak, onder meer bij nieuwbouwplannen, wordt gezien als een (algemeen) maatschappelijk belang.
- De samenleving is nu mondiger. In de negentiende eeuw bepaalde een kleine elite de smaak, nu willen velen mee-oordelen.
- Er zijn nu veel meer mogelijkheden (kranten, tijdschriften, tv en internet) om het publiek te informeren. Veel informatie over architectuur in de media en de vele reizen die men tegenwoordig veelal maakt leiden tot meer kennis en betrokkenheid van het publiek.
- Door de overvloed aan bouwprojecten en uitbreidingsplannen en/of afbraak en saneringen is het publiek ten opzichte van nieuwe plannen argwanend/kritisch geworden.

per juist antwoord

1

Maximumscore 4

23 vier van de volgende antwoorden:

- Het uitschrijven van een prijsvraag veroorzaakt organisatorische rompslomp.
- Waar er één winnaar is, zijn anderen verliezers. De kans op ruzies of op verziekte relaties is groot (en die zijn, op lange termijn, voor alle betrokkenen nadelig).
- Een aantal (gerenommeerde) architecten zal niet meedingen: bijvoorbeeld om principiële redenen, uit angst voor een nederlaag, of omdat ze twijfelen aan het rendement van deelname.
- Om de inzendingen op hun merites te beoordelen is een deskundige jury vereist. De architecten die in een jury plaatsnemen kunnen niet tot de groep deelnemers behoren.
- Het organiseren van een prijsvraag brengt hoge kosten met zich mee. Ook de kosten van de verliezers moeten worden vergoed.
- De politiek (en het publiek) kan zich met een prijsvraag gaan bemoeien. Politieke motieven en meningen van het publiek kunnen het kwaliteitsoordeel vertroebelen.

per juist antwoord

1

Maximumscore 2

24 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Het bezwaar richt zich tegen de classicistische stijl van het ontwerp (met een (Romeinse) koepel, een Griekse portico en Italiaanse Renaissancevleugels). Deze sloot niet aan bij de Hollandse zestiende- en zeventiende-eeuwse bouwtradities en werd derhalve niet passend gevonden voor een museum dat de status moest krijgen van Nationaal Monument/dat vooral Nederlandse kunst (uit de zeventiende eeuw) zou bevatten.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

Maximumscore 1

25 één van de volgende:

- Bij een besloten prijsvraag worden (bepaalde) architecten benaderd met het verzoek deel te nemen. Degene die de prijsvraag uitschrijft selecteert daarvoor alleen die architecten van wie hij een goede inzending verwacht.
- De kosten blijven beperkt: er is (doorgaans) een gering aantal deelnemers en/of de organisatie is te overzien.

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 4	
26 ☐ Renaissancistisch: De gevel heeft een overwegend horizontaal karakter. De structuur van de gevel, zowel in het centrale deel als in de rest, wordt gevormd door architraven en pilasters. De dakramen en de top van de centrale gevel zijn bekroond met frontons.	<u>2</u>
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>
Gotisch: In de (structuur van deze) gevel ligt de nadruk op de verticale assen. De raampartijen in het centrale deel, de tracering, het grote glasoppervlak en de galerijbeelden zijn gotisch van karakter (ook al zijn er geen spitsbogen toegepast).	<u>2</u>
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>
Maximumscore 1	
27 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking hebben: De architectuurtraditie van de negentiende eeuw werd bepaald door het verleden. Naast het classicisme bestudeerde men vooral de gotiek en de renaissance omdat die gezien werden als (eigen) nationale stijlen. De elite, waartoe de bij deze discussie betrokkenen behoorden, had derhalve een grote kennis van (deze) stijlen.	
Maximumscore 1	
28 ☐ Gotiek werd (toen) sterk geassocieerd met het rooms-katholieke geloof. Voor het niet-katholieke/protestantse deel van de bevolking was een nationaal monument in deze stijl onaanvaardbaar.	
Maximumscore 1	
29 ☐ Ornamenten gaven het gebouw een meerwaarde waardoor het gebouw niet slechts een technische constructie was, of: ornamenten gaven het gebouw de status van een kunstwerk.	
Maximumscore 1	
30 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Cuypers achtte de toepassing van ornamenten uit verschillende tijdperken passend voor een nationaal museum. Daarmee is het museumgebouw zelf een overzicht van de Nederlandse kunstgeschiedenis geworden.	
Maximumscore 1	
31 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Er was een overeenkomstige hiërarchische indeling: meesters, gezellen en leerlingen (die gezamenlijk aan de realisatie van het gebouw werkten), of: de ambachtslieden bij het Rijksmuseum hadden, net als de arbeiders in een middeleeuwse bouwloods, (in de eerste plaats) uitvoerende taken (onder toezicht van de bouwmeester).	

Antwoorden	Deel-scores
Marcel Duchamp	
Maximumscore 3	
32 ☐ Kubistisch: twee van de volgende kenmerken: <ul style="list-style-type: none">• het ontleden van waargenomen vormen tot (min of meer) geometrische elementen• het terugdringen van het centraal perspectief tot een licht-/schaduwreliëf/een vlak karakter• het terugbrengen van het koloriet ten gunste van een (overzichtelijke) ordening met een enigszins monochroom karakter	
per juist kenmerk	<u>1</u>
Futuristisch: het aanbrengen van dynamiek (in de ordening), of: het uitbeelden van (simultane) bewegingen (in/van de figuur)	<u>1</u>
Maximumscore 2	
33 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Duchamp reduceerde de menselijke figuur tot een machinaal aandoende serie herhalingen van vormen en richtingen, of: de menselijke figuur lijkt een mechaniek dat zo snel beweegt dat de vormen niet te onderscheiden zijn.	
Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	<u>1</u>
Maximumscore 4	
34 ☐ Picasso: twee van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none">• het object is door Picasso persoonlijk gemaakt, of: het is ambachtelijk tot stand gekomen• het object verwijst naar een bestaand voorwerp• het is een uniek werk• het houdt verband met de schilderkunstige experimenten van het kubisme, of: het voorwerp, een gitaar, is in de beeldende kunst vaker afgebeeld/de gitaar is een traditioneel onderwerp	
per juist aspect	<u>1</u>
Duchamp: twee van de volgende aspecten: <ul style="list-style-type: none">• het object is niet door de kunstenaar zelf 'gemaakt' maar is 'gekozen' uit bestaande voorwerpen• het werk is grotendeels machinaal tot stand gekomen• het beeld verwijst niet naar een bestaand voorwerp, of: het is autonoom/betekenisloos• het werk kent geen voorgangers, of: het is volkomen onafhankelijk van vigerende werken of stromingen• de sculptuur is geen unicum, of: replica's zijn 'even goed'	
per juist aspect	<u>1</u>
Maximumscore 1	
35 ☐ Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: De kern van het artistieke proces ligt in het concept/concipiëren van het kunstwerk, of: het object is meer een product van scheppend denken dan van scheppend handelen. De uitwerking van het idee is minder/niet belangrijk en kan aan derden worden uitbesteed. Zo kunnen ook replica's het concept oproepen, of: de ready-made is zelf al een exemplaar uit een serie (machinaal vervaardigde producten).	

Met dank aan

Afbeelding 1: De Heer en Mevrouw van Soest, Madrid

Rechten

Afbeelding 1: Collectie 'Monasterio de las Calsas Reales' en 'Patrimonio Nacional', Palacio Real, Madrid

Afbeelding 2: Collectie 'Trinity College', Dublin

Afbeelding 4: Collectie Stedelijk Museum 'De Lakenhal', Leiden

Afbeelding 5: 'Staatliches Museum', Berlijn

Afbeelding 6: Koninklijk Kabinet van schilderijen 'Mauritshuis', 's Gravenhage

Afbeelding 7: 'Rijksmuseum', Amsterdam

Afbeelding 9–12: 'Cuypersarchief' (CA), Nederlands Architectuur Instituut, Rotterdam